

energiavirasto
energimyndigheten

Todentajaohje

Kestävyyssjärjestelmän noudattamisen
tarkastaminen

Diaarinumero 1321/702/2017
28.6.2017

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Tarkastuksen valmistelu.....	6
2.1 Tarkastuksen ajankohta ja aikataulu.....	6
2.2 Tarkastuksen suunnittelu ja tiedonhankinta	7
2.3 Riskinarvio	8
2.4 Todentamissuunnitelma	9
3. Varsinainen tarkastustyö	11
3.1 Tarkastettavia asioita	11
3.2 Poikkeamien raportointi	12
3.3 Ainetaseen tarkastaminen	13
3.3.1 Ainetaseen täsmäytysväli.....	13
3.3.2 Ainetaseen tietosisällön tarkastaminen	14
3.3.3 Raaka-aine-erän jäljitettävyystarkastus.....	14
3.4 Kestävyyjärjestelmän raaka-aineiden tarkastaminen	15
3.4.1 Raaka-aineiden alkuperäkriteerien tarkastaminen	15
3.4.2 Jakeluvaikeiden liitteen mukaiset raaka-aineet, jäte- ja tähderaaka-aineet sekä ei-sertifioidut raaka-aineet	16
3.5 Kasvihuonekaasupäästövähennämisen laskennan tarkastaminen	17
3.6 Johtamisjärjestelmään liittyvät tarkastukset.....	23
4. Energiavirastolle toimitettava tarkastuskertomus	24

1. Johdanto

Laki biopolttoaineista ja bionesteistä (393/2013), astui voimaan 1.7.2013. Kestävyyslaki sisältää RES-direktiivin¹ mukaiset kriteerit ja määrittää Suomen kansallisen järjestelmän, jonka mukaisesti biopolttoaineiden ja bionesteiden kestävyys voidaan osoittaa. Lailla säädetään lisäksi tarkastustehtäviä todentajille.

Kestävyyslakia muutettiin ILUC-direktiivin² seurauksena ja muutokset tulivat voimaan 3.7.2017. Direktiivillä halutaan hillitä epäsuoria maankäytön muutoksia ja niistä aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä ja toisaalta edistää tietyistä raaka-aineista valmistettujen biopolttoaineiden käyttöä. ILUC-direktiivi asettaa ensimmäisen sukupolven biopolttoaineiden ja bionesteiden osuudelle katon, jonka suuruus on 7 prosenttiyksikköä liikenteen energian loppukulutuksesta. Lisäksi direktiivillä on asetettu 0,5 prosenttiyksikön indikaattorin alaraja tietyistä raaka-aineista valmistetuille biopolttoaineille liikenteen uusiutuvan energian 10 prosentin kokonaisvelvoitteesta. ILUC-direktiivillä muutettiin myös biopolttoaineiden kasvihuonekaasupäästövähenemän vaatimusta.

Suomen kansallisessa järjestelmässä todentajien suorittamat tarkastukset jakautuvat kestävyysjärjestelmän hyväksymistä edeltävään tarkastukseen ja lausuntoon, mahdollisiin kestävyysjärjestelmän muutoksiin liittyvään tarkastukseen ja lausuntoon sekä kestävyysjärjestelmän noudattamisen tarkastamiseen. Hyväksymisvaiheessa ja mahdollisissa muutoksissa toiminnanharjoittajan kestävyysjärjestelmää tarkastellaan siitä näkökulmasta, että täyttääkö se laissa ja ohjeistuksessa sille asetetut vaatimukset. Energiaviraston hyväksymispäätöksellä ”kiinnitetään” kestävyysjärjestelmän menetelmät ja keinot, joiden on katsottu turvaavan kestävyuden osoittamisen luotettavalla tavalla.

Kestävyysjärjestelmän noudattamisen tarkastamisella tarkoitetaan säännönmukaista, biopolttoaineista ja bionesteistä annetun lain 20 §:n mukaista kestävyysjärjestelmän noudattamisen tarkastusta. Seurantavaiheen asianmukainen ja huolellinen tarkastaminen on kansallisessa järjestelmässä erittäin tärkeää, sillä kestävyysjärjestelmän hyväksyminen tapahtuu ainoastaan viiden vuoden välein.

Noudattamisen tarkastamista ohjeistetaan ja yhtenäistetään tällä ohjeistuksella. Tässä ohjeistuksessa asetetut vaatimukset ovat pääsääntöisesti tarkastuksen ”minimivaatimuksia”, ja tarpeen vaatiessa tarkastus on sallittua suorittaa suuremmallakin tarkkuudella. Vaatimuksista alaspäin poikkeaminen edellyttää aina Energiaviraston harkintaa. Mikäli todentaja katsoo asian vaativan vähemmän tarkkaa tarkastelua, todentajan tulee ennen tarkastusta olla asiasta yhteydessä Energiavirastoon.

Toiminnanharjoittajan kestävyyskriteeriohjeessa on kuvattu tarkemmin kestävyysjärjestelmän ja kestävyuden osoittamisen vaatimuksia. Myös kyseinen ohje on päivitetty ILUC-direktiivin aiheuttamien lakimuutosten yhteydessä. Todentajan tulee olla tietoinen toiminnanharjoittajan kestävyyskriteeriohjeen vaatimuksista, jotta se pystyy suorittamaan kestävyysjärjestelmän noudattamisen tarkastamisen riittävällä tarkkuus- ja tietotasolla.

¹ EU:n parlamentin ja neuvoston direktiivi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (2009/28/EY)

² EU:n parlamentin ja neuvoston direktiivi bensiinin ja dieselpolttoaineiden laadusta annetun direktiivin ja uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä annetun direktiivin muuttamisesta (2015/1513)

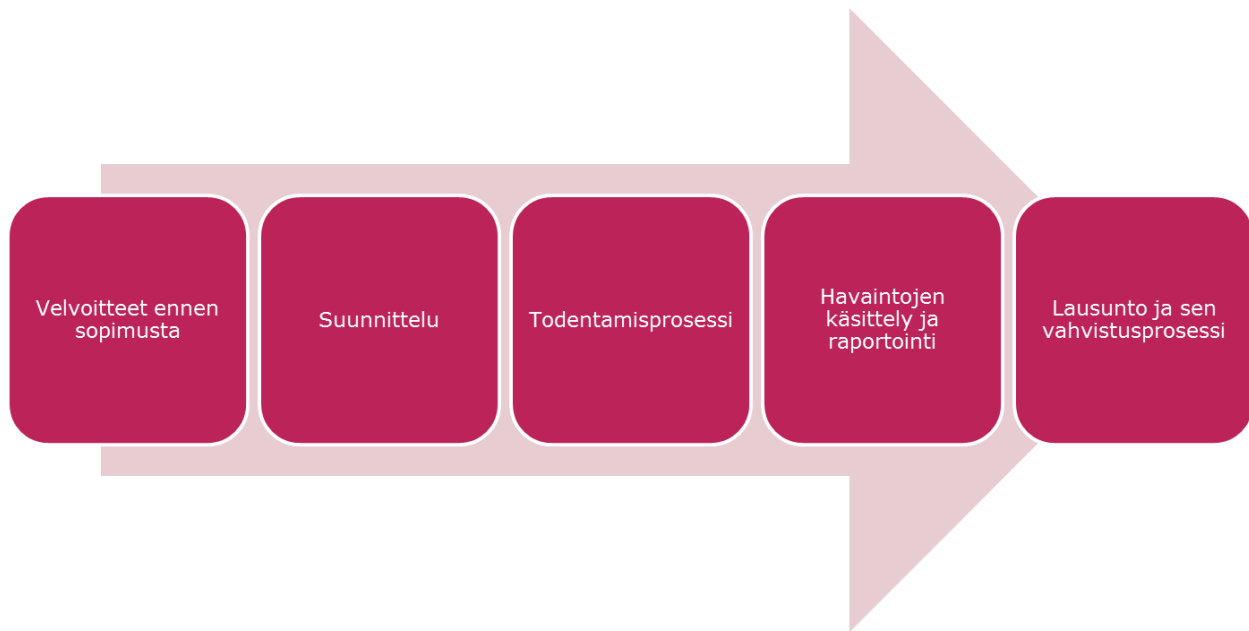

Energiaviraston tiedonsaannin merkitystä ei voi liikaa korostaa tarkastuksiin liittyen. Jotta valvontaviranomainen olisi tietoinen kestävyysjärjestelmän noudattamisen käytännön haasteista, sen tulee ymmärtää poikkeamien taso, määrä ja merkitys. Tästä syystä todentajan kynnyksen poikkeamien raportointiin tulee olla hyvin matala.

Tätä ohjeistusta täydennetään jatkossa tarvittavilta osin ja lain soveltamiskäytännön karttuessa. Jotta todentamistoiminta ja siinä käytetyt kriteerit olisivat yhtenäisiä ja yksittäisten toiminnanharjoittajien kohtelu mahdollisimman tasapuolista, tulee todentajan noudattaa toiminnassaan tätä todentajaohjetta koskien kestävyysjärjestelmän noudattamisen tarkastamista.

2. Tarkastuksen valmistelu

Kestävyyssjärjestelmän noudattamisen tarkastaminen sisältää useita eri työvaiheita. Todentajalla tulee olla selvillä tarkastuksen vaatimukset ja työn suorittamiseen tarvittavat tiedot. Todentajan tulee laatia riskinarvio siitä, mitä on syytä tarkastaa ja missä laajuudessa. Tämän jälkeen tulee vielä laatia todentamissuunnitelma, joka sisältää näytteenottosuunnitelman. Vasta sitten todentajan on mahdollista suorittaa varsinainen kestävyyssjärjestelmän noudattamisen tarkastaminen ja laatia lopuksi tarkastuskertomus, sisältäen todentajan varmuksen kestävyyssjärjestelmän noudattamisesta hyväksymispäätöksen mukaisesti. Todentamisprosessi Kuvassa 1 noudattelee standardin SFS-EN ISO 14065:2013 menettelyitä. Seuraavissa kappaleissa kuvataan tarkemmin tarkastuksen valmistelun eri vaiheita.

Kuva 1 Todentamisprosessi

2.1 Tarkastuksen ajankohta ja aikataulu

Kestävyysslain 31 §:n mukaan toiminnanharjoittajan tulee laatia selvitys niiden biopolttoaine- ja bionestereiden kestävyysskriteerien täyttymiseen liittyvistä seikoista (kestävyysskriteeriselvitys), joita se on kalenterivuoden aikana Suomessa tuottanut, valmistanut tai luovuttanut kulutukseen, sekä toimittaa selvitys Energiavirastolle kalenterivuotta seuraavan vuoden maaliskuun³ loppuun mennessä.

Kestävyysskriteeriselvityksessä tulee ilmoittaa edellä mainittujen biopolttoaine- ja bionestereiden raaka-aineita koskevat tiedot, näiden erien sisältämät biopolttoaine- ja bionestemäärät sekä kestävyysskriteerien täyttymisen osoittamista koskeva tieto. Kestävyysskriteeriselvitykseen tulee liittää jäljennös todentajan laatimasta kestävyyssjärjestelmän noudattamisen tarkastamista kuvaavasta tarkastuskertomuksesta.

Koska kestävyysskriteeriselvitys tulee toimittaa viimeistään maaliskuun loppuun mennessä, koskien edellisen vuoden toimintaa, aiheuttaa tämä aikataulullisia haasteita varsinkin todentajille, jotka ovat

³ Kestävyysslaki 31 §, tämä muuttui helmikuusta maaliskuun loppuun ILUC-direktiivin aiheuttamien lakimuutosten myötä.

mukana myös päästökauppatodentamisessa. Tästä syystä Energiavirasto pitää mahdollisena, että kestävyysjärjestelmän varsinainen tarkastustyö voidaan suorittaa porrastetusti. Laajamittainen kestävyysjärjestelmän tarkastustyö, kuten tässä ohjeessa on jäljempänä kuvattu, voidaan suorittaa kuluvan vuoden kolmannen kvartaalin jälkeen. Neljännen kvartaalin tiedot lisättäisiin ennen kestävyyskriteeriselvityksen toimittamista. Näiden tietojen tarkastaminen voidaan suorittaa kevyemmällä asiakirjatarkastuksella, ilman menetelmiin suunnattuja syvällisempiä otospohjaisia tarkastuksia, jos varsinainen tarkastus kolmannen kvartaalin jälkeen on todistanut, että kestävyysjärjestelmää noudatetaan hyväksymispäätöksen mukaisesti. Kuitenkin todentajan on varattava mahdollisuus myös laajempaan tarkastukseen neljännen kvartaalinkin jälkeen, riippuen toiminnan laajuudesta, riskiarviosta ja mahdollisista poikkeamista. Epäselvissä tapauksissa on syytä olla yhteydessä Energiavirastoon.

Kestävyysjärjestelmän noudattamisen tarkastamisen aikataulu on Energiaviraston linjauksen mukaan sidottu kestävyyskriteeriselvityksen aikatauluun. Linjaus on tehty valvontaa ajatellen. Kestävyyskriteeriselvitys tulee laatia kalenterivuodelta, ja siihen pitää liittää kestävyysjärjestelmän noudattamisen tarkastamisesta laadittu tarkastuskertomus. Niiden yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää, että molemmat kohdistuvat aina samaan kalenterivuoteen.

2.2 Tarkastuksen suunnittelu ja tiedonhankinta

Kestävyyslain edellyttäessä tarkastustoiminnalta järjestelmällisyyttä ja riittävää laajuutta, on tarkastustoimenpiteitä suunniteltava huolellisesti ennen niiden toteuttamista. Suunnitelmallisella toiminnalla ja suunnitelmanmukaisella tarkastusten suorittamisella pyritään varmistamaan se, että kestävyysjärjestelmää noudatetaan hyväksymispäätöksen mukaisesti eikä siitä poiketa merkittävällä tavalla.

Todentajan tulee valita tarkastuskohteet tietoisena toiminnanharjoittajan kestävyysjärjestelmälle asetetuista vaatimuksista ja kulloisessakin tilanteessa sovellettavista kestävyyskriteereistä. Lisäksi tulee huomioida kestävyysjärjestelmän hyväksymispäätökseen kirjatut mahdolliset muut ehdot ja määräykset. Todentajan tulee myös ottaa huomioon, että kestävyysjärjestelmiä on vuosien saatossa saatettu muuttaa, joten todentajan tulee olla selvillä myös mahdollisista muutoksista ja niihin liittyvistä päätöksistä. Yhdessä nämä asettavat sen vaatimustason, jonka puitteissa toiminnanharjoittajan on käytännössä toimittava.

Tarkastustoimintaa valmistelevan todentajan on hankittava toiminnanharjoittajalta tietopyynnöllä tarkastusten suunnittelussa ja toteuttamisessa tarvittavat lähtötiedot ja -aineistot sekä koottava tarvittaessa muista täydentävistä tietolähteistä riittävän laajat tiedot kohteeseen perehtymistä sekä tarkastusten suunnittelua varten.

Todentamissuunnitelmassa yksilöidään mitä ja miten asiat tarkastetaan kulloinkin kyseessä olevasta kestävyysjärjestelmästä. Todentamissuunnitelman tulee sisältää myös näytteenottosuunnitelma. Jotta käytännössä tehokas ja toimeenpantavissa oleva suunnitelma olisi mahdollista tehdä, tarvitaan:

- Riittävästi tietoa toiminnanharjoittajan kestävyysjärjestelmästä
- Näkemys siitä, mitä pitää tarkastaa
- Todentajan laatima riskinarvio - mitkä seikat ovat kriittisiä vaatimusten toteutumisen kannalta
- Suunnitelma siitä, miten valitut asiat voidaan tarkastaa

- Arvio siitä, paljonko aikaa tarvitaan tarkastusten suorittamiseen, mahdollisiin löydöksiin ja niistä seuraaviin jatkotoimenpiteisiin sekä sisäisiin laadunvarmistusprosesseihin (mm. tekninen katselmointi) ja tarkastuskertomuksen laadintaan

Todentajan on hankittava tietopyynnöllä ja tarkastuskäynnillä kaikki toiminnanharjoittajan kestävyysjärjestelmän tarkastuksessa tarvittavat tiedot, analysoitava ne riittävän kattavasti ja muodostettava tarkastuksen päätteeksi johtopäätös siitä, noudattaako toiminnanharjoittaja hyväksyttyä kestävyysjärjestelmää ja ilmaistava tulos tarkastuskertomukseensa liittyvässä varmennuksessa.

2.3 Riskinarvio

Kun kestävyysjärjestelmän noudattamisen tarkastamisen vaatimukset ovat selvillä ja tarvittavat lähtötiedot saatu, tulee todentajan suorittaa riskinarvio. Siinä arvioidaan sitä, mitkä seikat ovat kriittisiä vaatimusten toteutumisen kannalta tai voisivat aiheuttaa sen, että käytännön toiminta poikkeaisi joltakin osin hyväksytystä kestävyysjärjestelmän kuvaavasta dokumentaatiosta. Todentajan laatima riskinarvio tulee kuvata myös Energiavirastolle toimitettavassa todentajan tarkastuskertomuksessa, kohta 4.

Todentajan riskinarvion tulee kattaa kestävyysjärjestelmän hyväksymispäätöksen mukaisesti seuraavat asiakokonaisuudet:

- käytetyt raaka-aineet ja niiden alkuperä
- kestävyysjärjestelmän ainetase
- kasvihuonekaasupäästövähennämisen laskenta
- kestävyystodistukset sekä
- johtamisjärjestelmä kestävyysjärjestelmään liittyviltä osin

Risikitarkastelussa arvioitavia ja harkittavia aiheita ovat muun muassa:

- Raaka-aineet ja niiden alkuperä:
 - o pitäytyminen niissä raaka-aineluokissa ja biopolttoaineluokissa, jotka on mainittu kestävyysjärjestelmää hyväksyttäessä tai muutettaessa
 - o raaka-aine-erien alkuperätietojen paikkansapitävyys ja jäljitettävyyden
 - o raaka-aine-erien yksilöllinen tunnistettavuus ja tietojen sekoittumisriskit
 - o puuttuvat raaka-aine-erätiedot, tuntemattomat, ylimääräiset väärin luokituneet raaka-aine-erät ja niiden kohtelu ainetaseessa (sisäiset virheiden korjaamisprosessit ja niiden dokumentaatio)
 - o ei-sertifioitujen raaka-aineiden alkuperän ja kestävyysvarmistaminen
 - o jäte- ja tähderaaka-aineiden alkuperän ja kestävyysvarmistaminen
- Ainetase:
 - o varastotasot ja -korjaukset taseen täsmäytysperiodien vaihteissa
 - o määrätietojen laadunvarmistusta koskevat tiedot

- puuttuvat raaka-aine-erätiedot, tuntemattomat, ylimääräiset väärin luokituneet raaka-aine-erät ja niiden kohtelu ainetaseessa (sisäiset virheiden korjaamisprosessit ja niiden dokumentaatio)
 - häiriö ainetaseessa, esim. kestävyystietojen kohdistaminen virheellisiin eriin
 - ei-kestävien erien eriyttäminen laskennan tai fyysisen käsittelyn ulkopuolelle
 - ainetaseen prosessien muuntokertoimien paikkansa pitävyys
 - tarkasteltavan ainetaseen, laitoksen ja prosessien rajapinnat
- Kasvihuonekaasupäästövähennämien laskenta:
- paikallistaa ne tiedot, joilla voi olla merkittävä vaikutus päästövähennämien suuruuteen
 - päästökertoimien tietolähteitä koskevat tiedot
 - mahdolliset virheet tietolähteiden käytössä ja tietojen kirjauksissa järjestelmiin (ml. inhimilliset virheet)
 - ongelmat kasvihuonekaasupäästövähennämien laskennassa: esim. tiedonsaantiongelmat alihankkijalta, päästölaskentavirheet
- Kestävyystodistukset:
- ajalliset siirtymät (vanhat tiedot, viiveet analyysitietoja hankinnassa)
 - tuote-erien sekoittuminen ja annettujen kestävyystodistusten paikkansapitävyys
- Johtamisjärjestelmä:
- vastuiden jakautuminen ja tehtäväjaon selkeys
 - sitoutuminen kestävyysvaatimusten osoittamiseen vaatimuksiin
 - menettelyiden dokumentointi ja tiedonhallinnan prosessit

Todentajan tulee myös huomioida niitä seikkoja kestävyysjärjestelmässä, jotka muuttuvat tarkastusjaksoittain tai joita voidaan muuttaa toiminnanharjoittajan tai muiden osapuolten toimesta:

- muutokset vaatimuksissa, asiakirjoissa, henkilöstössä, tiedonhallintajärjestelmissä, raaka-aineissa, laitoksessa, tuotteissa jne.

2.4 Todentamissuunnitelma

Todentajan tulee laatia kestävyysjärjestelmän noudattamisen tarkastamisesta kirjallinen todentamissuunnitelma ennen varsinaista käytännön todentamistyötä. Todentamissuunnitelman tulee kattaa kaikki hyväksymispäätöksen ehdot ja tarkastettavat kestävyyskriteerit. Kaikissa tapauksissa suunnittelun yhteydessä tulee valmistella sitä, miten toiminnanharjoittajan ainetaseen tarkastukset toteutetaan ja miten päästövähennämälaskenta tarkastetaan.

Suunnitelmaan tulee sisältyä niin kutsuttu näytteenottosuunnitelma, jonka mukaisesti todentaja tarkastaa toiminnanharjoittajan tietosarjoja tai muita etukäteen tarkastettavaksi suunniteltuja asioita. Jokaisen sovellettavan kriteerin ja ainetaseen tarkastus suunnitellaan erikseen. Todentamissuunnitelma,

sisältäen näytteenottosuunnitelman, tulee kuvata todentajan laatimassa tarkastuskertomuksessa kohdassa 5, tai vaihtoehtoisesti sen voi liittää tarkastuskertomuksen liitteeksi.

Todentamissuunnitelmassa voi olla myös ylivuotisia piirteitä. Suunnitelman laadinnassa voidaan ottaa huomioon aiempien todennusten tuloksia ja aiemmin tarkastettuja kohteita ja asioita tarkastustoiminnan järjestelmällisyyden kehittämiseksi. Monimutkaisten kestävyysjärjestelmien tapauksessa kaikkia tietoja ei ole käytännössä mahdollista tarkastaa jokaisella tarkastuskerralla vuosittain. Todentajan tulee huomioida, että tietyt asiat ja asiakokonaisuudet tulee tarkastaa kestävyysjärjestelmästä vuosittain, eikä näitä tehtäviä voida siis jaksottaa usealle vuodelle.

Mikäli todentaja näkee tarpeelliseksi, se voi laatia omaan käyttöönsä myös vuotta pidemmän aikavälin ohjelman (jopa sopimus-, lupa-, tai akkreditointikauden kattavasti), mikä saattaa parantaa tarkastustoiminnan suunnitelmallisuutta kattavuustavoitteen saavuttamiseksi. Kuitenkin riski- ja otospohjaista lähestymistapaa käytettäessä on varmistettava, että osa otoksesta valitaan aina satunnaisesti (esimerkiksi noin 25 %), jotta tarkastuksia voi kohdistua myös kertaalleen aiemmin tarkastettuihin kohteisiin.

3. Varsinainen tarkastustyö

3.1 Tarkastettavia asioita

Tarkastusten lähtökohtana ovat kestävyysjärjestelmän hyväksymispäätöksen ja mahdollisten muutospäätösten yhteydessä hyväksytyt menettelyt. Käytännön seurantatarkastelussa voi kuitenkin ilmaantua tilanteita, joissa todentaja joutuu tarkastelemaan sitä täyttävätkö menettelyt säännösten ja ohjeistuksen mukaiset vaatimukset. Tällainen tilanne voi tulla eteen esimerkiksi silloin, jos menettelyt on kuvattu puutteellisesti tai ne ovat muuttuneet. Tällaisista huomioista todentajan tulee aina merkitä tarkastuskertomuksen lomakkeeseen poikkeama tai vähintään maininta kohtaan 'Kehittämistarpeet ja muut havainnot'.

Tarkastuksen tulee kattaa muun muassa seuraavat asiat:

- Onko kestävyysjärjestelmä käytössä ja ovatko sen rajaukset samat kuin hyväksymispäätöksessä ja mahdollisissa muutospäätöksissä
- Ovatko johtamisjärjestelmä ja kestävyysjärjestelmä operatiivisessa toimintakunnossa
- Onko kestävyysjärjestelmässä ollut poikkeamia
 - o Onko poikkeamat havaittu ja korjattu asianmukaisesti
- Onko kestävyystodistuksia käytetty tarkoituksenmukaisesti
 - o Ovatko vastaanotetut kestävyystodistukset olleet täydellisesti täytettyjä
 - o Ovatko luovutetut kestävyystodistukset olleet täydellisesti täytettyjä
 - o Ovatko kestävyystodistuksissa annetut tiedot olleet uskottavia
- Onko toimittajien valinta hoidettu kestävyysjärjestelmässä kuvatulla tavalla
 - o Onko ei-sertifioitujen raaka-aineiden kestävyys varmistettu hyväksytyllä tavalla
- Onko ainetaseen toiminta ollut vaatimusten mukaista (Kappale 3.3 Ainetaseen ja alkuperäkriteerien tarkastaminen)
 - o Onko kaikki tiedot vastaanotetuista raaka-aine- tai biopolttoaine-eristä siirretty ainetasejärjestelmään?
 - o Onko ainetaseen laskenta oikein ja kestävyysjärjestelmän mukaista, täsmääkö ainetase sovitulla etukäteen määritellyllä aikavälillä?
 - o Onko erien / toimitusten kestävyysominaisuuksia yhdistetty vain silloin, kun se on mahdollista?
 - o Onko lähtevien raaka-aineiden tai biopolttoaine-erien kestävyystodistuksissa yksilöllinen tunnistenumero
 - o Voiko tunnistenumeron perusteella jäljittää tuote-erän ainetasejärjestelmästä
 - o Onko kaikki ei-kestävät erät poistettu ainetaseesta
- Onko kasviuonekaasupäästölaskennassa noudatettu sovittuja menettelyitä (3.4 Kasviuonekaasupäästövähennemän laskennan tarkastaminen)
 - o Onko tuotantovaiheiden kasviuonekaasupäästöt laskettu oikein
 - o Onko allokatioperiaatteita noudatettu kasviuonekaasupäästölaskennassa

- Onko uudet tiukemmat kasvihuonekaasupäästövähennämisen rajat huomioitu
- Onko tiedot tarkoituksenmukaisesti tallennettu ja varastoitu riittävän pitkäksi ajaksi?

3.2 Poikkeamien raportointi

Todentajan tulee kirjata ylös tarkastuksen aikana esille tulleet poikkeamat. Kuten johdannossa jo todettiin, kynnys poikkeamien kirjaamiseen tulee olla matala, jotta valvontaviranomainen saa riittävästi tietoa kestävyysjärjestelmistä ja niistä menetelmistä, joita eri järjestelmissä sovelletaan kestävyden osoittamisessa. Ilmenneiden poikkeamien ja korjaavien toimenpiteiden avulla Energiavirasto kehittää ohjeistusta sekä toiminnanharjoittajille että todentajille.

Poikkeamien luokittelussa käytetään seuraavaa jaottelua:

- vähäinen poikkeama: korjaava toimenpide tarpeen ennen seuraavaa tarkastusta
- merkittävä poikkeama: korjaava toimenpide on tarpeellinen ennen todentajan lausunnon myöntämistä
- kriittinen poikkeama: hyväksyntää ei voida myöntää ennen lisätarkastusten toteuttamista.

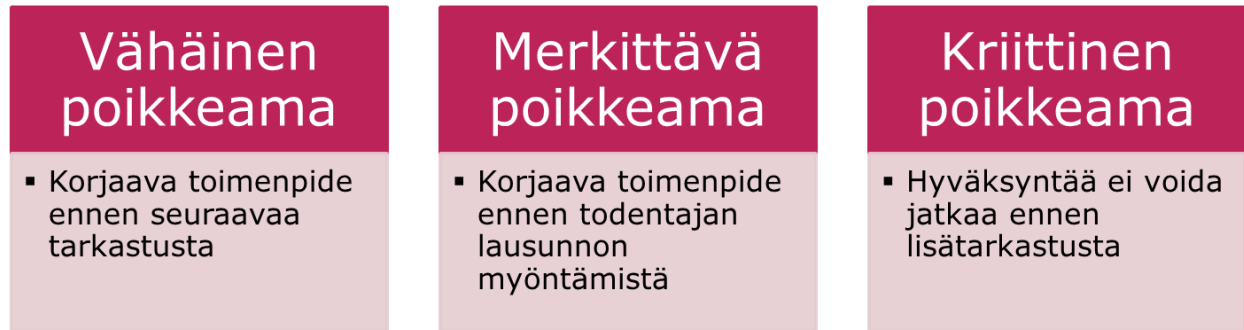
Vähäinen poikkeama voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa kasvihuonekaasupäästövähennämisen laskennassa puuttuu lähtöarvoja, laskennassa on tapahtunut vähämerkityksellinen laskuvirhe tai laskennassa on jäänyt huomioimatta merkitykseltään vähäinen päästölähde. Yksittäinen vähäinen poikkeama ei aiheuttaisi tarvetta kestävyysjärjestelmän muuttamiseen, vaan ennemminkin toiminnanharjoittajan tulisi olla huolellisempi omissa menetelmissään.

Merkittävä poikkeama voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa toiminnanharjoittajan havaitaan käyttävän raaka-aineita, joita Energiavirasto ei ole hyväksynyt kestävyysjärjestelmään. Merkittävä poikkeama on luonteeltaan sellainen, että se yleensä vaatisi kestävyysjärjestelmän muuttamista.

Kriittinen poikkeama voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa toiminnanharjoittaja on tietoisesti rikkonut hyväksymispäätöksessä kuvattuja menettelyitä. Tällainen vakava rike voisi olla esimerkiksi tietojen väärentäminen, jossa tuplalaskettaviksi raaka-aineiksi yritettäisiin laittaa raaka-ainetta joka ei ole tuplalaskettavaa. Kriittinen poikkeama on luonteeltaan sellainen, että se käynnistäisi viranomaisen valvontatoimenpiteet.

Todentajan tulee myös huomioida sellainen mahdollinen tilanne, jossa vähäisiä poikkeamia ilmenee useita. Yhdessä ne saattavat muodostaa kestävyuden osoittamiselle sellaisen uhan, että poikkeamien yhteisvaikutuksesta tulee kirjata merkittävä poikkeama.

Kuva 2 Poikkeamien luokittelu

3.3 Ainetaseen tarkastaminen

Kestävyysjärjestelmästä tulee tarkastaa ainetaseen osalta sen täsmäytysväli, tietosisällön kattavuus ja paikkansapitävyys sekä raaka-aine-erien jäljitettävyyden. Seuraavissa alakappaleissa avataan näiden tarkastusten vaatimuksia.

3.3.1 Ainetaseen täsmäytysväli

Raaka-aineiden alkuperäketjun vaatimustenmukaisuuden tarkastamisvelvoite liittyy kaikkiin kestävyysjärjestelmiin. Lopputuotteiden raaka-aineita on voitava seurata toisiinsa nähden täsmäävien ainetaseiden tietojen kautta raaka-aineiden syntypisteeseen saakka. Ainetaseen vaatimukset on kuvattu Energiaviraston toiminnanharjoittajan kestävyyskriteeriohjeessa, kappale 7, ja kestävyyslain 12 §:ssä.

Ainetaseen täsmäytysväli on ilmoitettu toiminnanharjoittajan kestävyysjärjestelmän hyväksymishakemukseen liittyvissä dokumenteissa. Todentajan tulee osana kestävyysjärjestelmän noudattamisen tarkastamista tarkastaa ainetaseen kirjausten paikkansapitävyys vastaavilta ajanjaksoilta. Täsmäytysväli vaihtelee kvartaalista yhteen vuoteen. Ainetase voi myös olla pysyväisluonteinen.

Ainetaseen täsmäytysvälin tarkastuksessa todentajan tulee verrata kestävyysjärjestelmään tulleita ja siitä eteenpäin luovutettuja raaka-aine- ja biopolttoaine-eriä ja niiden kohdennuslogiikan oikeellisuutta ainetasetta koskeviin vaatimuksiin nähden. Tässä yhteydessä tulee tarkastaa myös mahdollisten muutokertoimien hyväksytyin kestävyysjärjestelmän mukainen käyttö.

Mikäli alkuperäketjun dokumentaatio on raaka-aineen tai välituotteen toimituserän osalta puutteellinen, ketjun seuraavan toiminnanharjoittajan tulee sisällyttää näiden panosten valmistusketju omaan alkuperäketjun hallintajärjestelmäänsä. Tämän periaatteen seurauksena kansallista hyväksyntää hakevat toiminnanharjoittajat ovat sisällyttäneet raaka-ainetoimittajiensa prosesseja omiin kestävyysjärjestelmiinsä.

Mikäli kestävyysjärjestelmä kattaa monta eri ainetasetta (useiden toiminnanharjoittajien osalta) on todentajan tarkastettava kaikkien ainetaseiden täsmävyys eräkohtaisten lukuarvojen tasolla.

3.3.2 Ainetaseen tietosisällön tarkastaminen

Täsmäytysvälin lisäksi jokaisen kestävyysjärjestelmän ainetaseen raaka-aine-erien tietoja tulee tarkastaa satunnaisotoksen avulla riittävän kattavasti, jotta todentaja voi varmistua raaka-aineiden eräkohtaisten tietojen tai kestävyystodistusten tietojen kattavuudesta ja paikkansapitävyydestä.

Kestävyystodistusten kannalta riittäväksi arvioidaan se, että todentaja ottaa aikaperiodin kattavan taseen ”out” –puolen eräkohtaisista toimitustiedoista vähintään satunnaisotoksen ”neliöjuurisäännöllä” ja pyöristää tarkastettavien toimituserien määrän ylöspäin seuraavaan kokonaislukuun. Esimerkiksi 7 raaka-aine-erästä tarkastetaan lähemmin 3 kappaletta ja 129 raaka-aine-erästä 12 kappaletta.

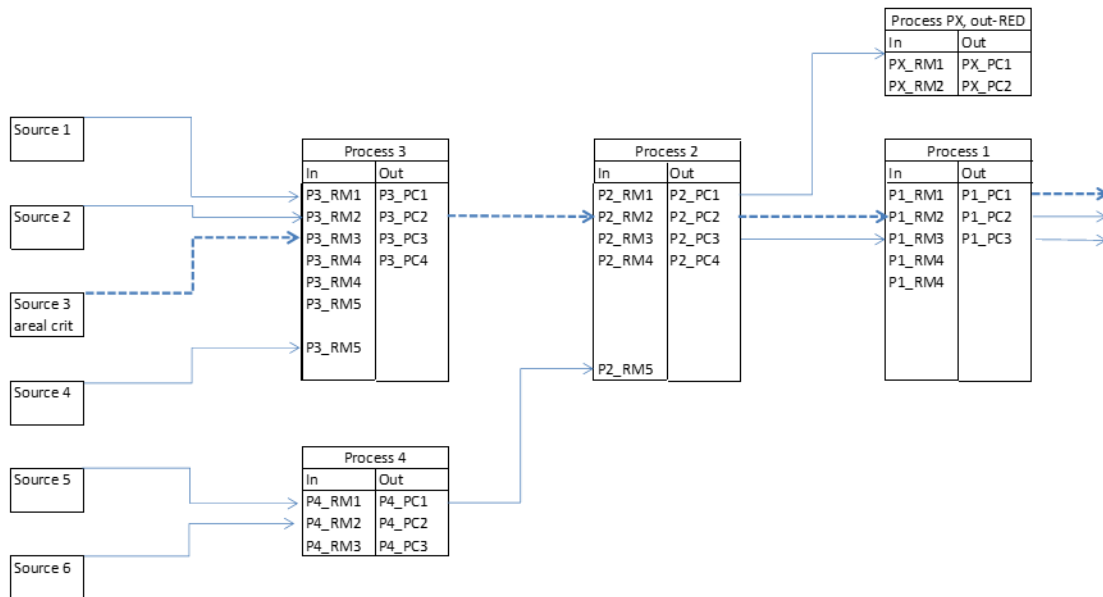
Näistä raaka-aine-eristä tarkastetaan yksittäiseen erään liittyvien, kestävyystodistusten tai tuotetietojen, paikkansapitävyys ja kattavuus suhteessa taseen muihin syötteinä käytettyihin lähtötietoihin. Yksilöllisesti tunnistettavissa olevien toimituserien kestävyystodistusten sisältöä on määritelty tietoelementteittäin esistandardin CEN/TS 16214-2:2014 luvussa 6.2. Täytyy huomioida, että välttämättä Suomen sisämarkkinoilla eräkohtaisia tietoja ei ole yksilöity vastaavalla tavalla kuin standardissa on mainittu. Erätiedoista täytyy kuitenkin selvittää tarvittavat tiedot, jotta tuotteen alkuperä on mahdollista jäljittää ja se kirjautuu oikein ainetaseeseen.

Ammatillisen harkinnan ja löydösten niin edellyttäessä, myös neliöjuuriotantaa suuremmat otoskoot voivat olla tapauskohtaisesti tarpeen. Myös määrällisesti pienemmät tarkastukset voidaan sallia, jos tälle löytyy riittävät perustelut. Siten lähtökohtana tarkastusten lukumäärässä on neliöjuuriotanta, josta voidaan poiketa todentajan harkinnan mukaan riskiarvion pohjalta. Tällöin todentajan laatimasta tarkastuskertomuksesta tulee käydä ilmi ne perustelut, miksi neliöjuuriotannasta on poikettu. Epäselvissä tilanteissa liittyen tarkastusten lukumäärään tulee olla yhteydessä Energiavirastoon.

3.3.3 Raaka-aine-erän jäljitettävyydestä

Raaka-ainetoimitusten jäljitettävyys varmistetaan tarkastamalla tietojen siirtymistä ainetaseen vaiheesta toiseen, kattaen kestävyysjärjestelmässä kuvatun alkuperäketjun. Tämä on välttämätöntä sekä lopputuotteen kytkemisestä raaka-ainelähteitä koskeviin vaatimuksiin, että lopputuotteen elinkaaren päästölaskennan paikkansapitävyyden kannalta.

Kestäväksi merkittyyn lopputuotetoimitukseen ainetaseen kautta liittynyttä yksittäistä raaka-aine-erää seurataan edeltävän ainetaseen ”out-rekisteriin”, jonka osalta tarkastetaan erään liittyvän kestävyystodistuksen tai tuotetiedon paikkansapitävyys suhteessa taseen muihin syötteinä käytettyihin tietoihin jne. Tätä jatketaan, kunnes todentaja on edennyt lopputuotteen kestävyystiedoista aina raaka-aineen alkuperälähteeseen saakka. Jäte- ja tähdemateriaaleilla seuranta alkaa raaka-aineen keräily pisteestä. Menetelmää on havainnollistettu kuvassa 1. Mikäli toiminnanharjoittaja hyödyntää raaka-aine-erissä komission hyväksymiä vapaaehtoisjärjestelmiä, seuranta ei voida jatkaa sitä kohtaa pidemmälle, jossa kestävyystodistus on saatu.

Kuva 3 Raaka-aineen alkuperäketjun vektoritarkastus

Minimikriteeri on, että yllä kuvattu pääraaka-aineen alkuperäketjun "vektoritarkastus" tehdään vähintään yhdestä lopputuote-erästä, lähtien toimituseräkohtaisesti toimitusten yksilöllisiä erätietoja käyttäen taaksepäin aina raaka-ainelähteeseen asti satunnaisotantaa soveltaen. Mikäli kyseistä raaka-ainetta tulee useasta eri lähteestä, todentaja valitsee satunnaisesti seurattavan toimituksen polun. Tarvittaessa ja tuotantojärjestelmän ollessa monihaarainen, todentaja voi tarkastaa useamman vektorin, mikäli näkee tämän tarpeelliseksi riskinarvion pohjalta.

3.4 Kestävyyssjärjestelmän raaka-aineiden tarkastaminen

Kestävyyssjärjestelmästä tulee tarkastaa raaka-aineiden osalta alkuperäkriteerien täyttymisen paikkansapitävyys. Lisäksi tarkastuksissa tulee kiinnittää erityistä huomiota jakeluvuorotilain liitteen mukaisiin raaka-aineisiin, jäte- ja tähdeperäisiin raaka-aineisiin sekä ei-sertifioituihin raaka-aineisiin. Seuraavissa alakappaleissa avataan näiden tarkastusten vaatimuksia.

3.4.1 Raaka-aineiden alkuperäkriteerien tarkastaminen

Kestävyyssjärjestelmän raaka-aine-erien kestävyyskriteerien mukaisuutta ja alkuperätietojen olemassaoloa ja paikkansapitävyyttä tarkastellaan jokaisen taseen täsmäytysperiodin osalta toimituksista laaditun samaisen satunnaisotoksen perusteella, jota on jo käsitelty kappaleessa "3.3.2 Ainetaseen tietosisällön tarkastaminen". Satunnaisotoksen tulee kuitenkin kattaa vähintään 5 % raaka-ainemäärästä. Tässä 5 % minimikriteerillä tarkoitetaan ainetaseen kerättyä raaka-ainemäärää tonneina. Todentaja voi ammatillisen harkintansa mukaisesti tai löydösten seurauksena laajentaa otosta.

Toimituserien raaka-ainelähteiden vaatimusten mukaisuus tarkastetaan kestävyyskriteerikohtaisten periaatteiden lähtökohdista (kestävyyslaki § 6-10, Energiaviraston toiminnanharjoittajan kestävyyskriteeriohjeen luku 5 "Raaka-aineen alkuperää koskevat kriteerit" sekä luku 6 "Biopoltoaineiden ja bionesteiden raaka-aineet"). Alkuperätarkastukset toteutetaan satunnaisotoksen

mukaisesti mainittujen tietojärjestelmien tietojen ja toiminnanharjoittajalta pyydettyjen asiakirjojen ja todisteiden perusteella tai tarvittaessa kiistattoman näytön saamiseksi paikanpäälle tehtävillä asiakirjatietoja varmistavilla tarkastuskäynneillä. Apuna voidaan käyttää myös sekundäärisenä oppaana standardia SFS-EN 16214-3 luontovaikutusten tarkastamisen osalta.

Jos erillisiä raaka-aineen toimittajia on useampia, voidaan näytteenotto ryhmitellä valitsemalla ensin vastaavalla satunnaisotannan neliöjuuriperiaatteella tarkastettavat raaka-ainetoimittajat ja sitten valita satunnaisesti kyseisten toimittajien raaka-aine-eristä ne, joiden kestävyyskriteerien mukaisuus tarkastetaan alkuperän osalta.

Erällä ei tarkoiteta tässä tilanteessa esimerkiksi yhtä kuorma-autollista vaan esimerkiksi yhdeltä leimikolta tai prosessitähteen toimittajalta kerättyä kestävyysominaisuuksiltaan samanlaista raaka-ainetoimitusta.

CEN/TS 16214-2:2014:n mukaan ryhmäsertifiointi ja ryhmäauditointi voivat olla mahdollisia, mutta lähinnä alueellisten kriteereiden osalta, mikäli lähteet sijaitsevat lähellä toisiaan ja niillä on samanlaiset kestävyysominaisuudet. Vastaavasti päästövähennämien osalta ehtona ovat samanlaiset tuotantojärjestelmät ja tuotteet.

Jos toiminnanharjoittaja ei pysty osoittamaan todentajalle otoksessa valitun toimituserän raaka-aineen alkuperää ja sen vaatimustenmukaisuutta, toimituserä tulee merkitä ainetaseessa ei-kestäväksi (ja taseita tulee korjata kestävyysjärjestelmän laajuisesti). Todentajan tulee lisäksi kirjata asiasta poikkeama.

Todentajan tulee huomioida, että sen omaa tarkastuskohteiden valintaan liittyvää suunnittelutoimintaa ei saa avata ennakolta toiminnanharjoittajalle, vaan laitospöytäkirjoja ja vierailuja koskevat todentamishjelmat tulee pitää riittävän yleistasoisina paljastamatta tarkastusten kohteiden yksityiskohtia. Tarkastuksen aiheet voi mainita ohjelmissa vain yleistasolla etukäteen, mutta tarkastettavia ainevirtoja, tietosarjoja, taseita, aikavälejä, toimituseriä jne. ei tule yksilöidä, jotta tarkastusten pistokoeluonne ja satunnaisotoksiin perustuvat vaatimustenmukaisuutta koskevat johtopäätelmät eivät vaarannu.

Mahdollisuus sille, että sama asia tarkastettaisiin tulevilla kierroksilla tai eri ajankohtina uudelleen, on säilytettävä huolehtimalla siitä, että riittävä osa tarkastettavasta otoksesta perustuu satunnaisotantaan.

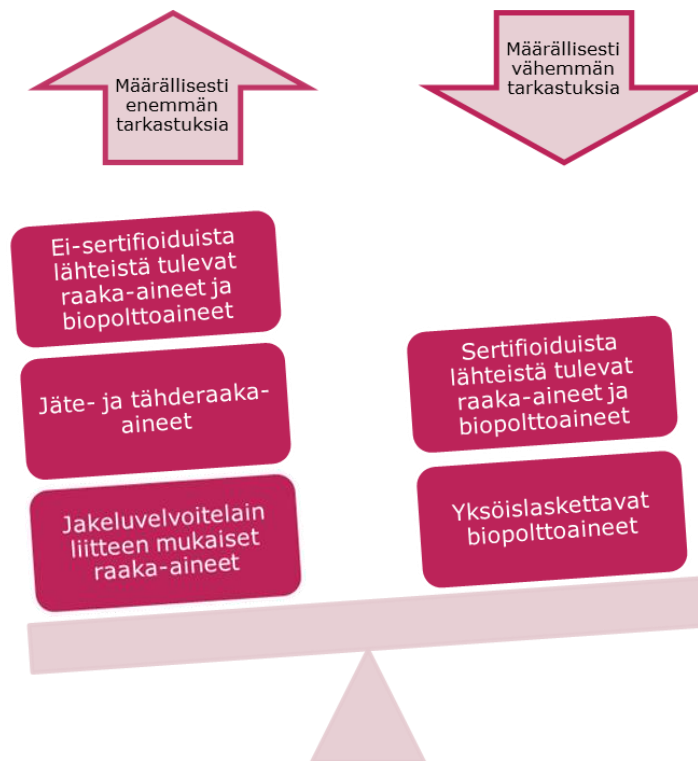
3.4.2 Jakeluelvoitelain liitteen mukaiset raaka-aineet, jäte- ja tähderaaka-aineet sekä ei-sertifioidut raaka-aineet

ILUC-direktiivin aiheuttamien lakimuutosten myötä tuplalaskettavat biopolttoaineet on jatkossa valmistettu raaka-aineista, jotka on listattu jakeluelvoitelain liitteessä. Kyseisiin raaka-aineisiin on toiminnanharjoittajilla myös suurin taloudellinen intressi ja täten niihin kohdistuu myös suurin riski väärinkäytöksistä.

Todentajan tulee kiinnittää kestävyysjärjestelmän noudattamisen tarkastamisessa erityisesti huomiota jakeluelvoitelain liitteen mukaisten raaka-aineiden, jäte- ja tähderaaka-aineiden sekä ei-sertifioiduista lähteistä tulevien raaka-aineiden ja niistä valmistettujen biopolttoaineiden kestävyden osoittamiseen. Myös tarkastuksia tulee kohdistaa näihin raaka-aineisiin ja biopolttoaineisiin määrällisesti enemmän, kuin sertifioituihin raaka-ainelähteisiin ja biopolttoaineisiin, Kuva 4.

Jakeluvvoitelain liitteen mukaisten raaka-aineiden, jätteiden ja tähteiden statuksen ja alkuperän osalta todentajan tulee varmistaa se, että raaka-aine on hyväksymispäätöksen tai ennakkotietopäätöksen mukaista raaka-ainetta eikä sitä ole tarkoituksellisesti muunnettu esimerkiksi jätteeksi. Osa jakeluvvoitelaisissa olevan liitteen raaka-aineiden määritelmästä sisältää paljon tulkinnanvaraa, joten todentajan tulee kiinnittää huomiota siihen, että biopolttoaineen tuotannossa käytetty raaka-aine todellisuudessa vastaa Energiavirastolle ilmoitettua kuvausta ja siitä annettua päätöstä.

Toiminnanharjoittajan tulee varmistaa raaka-aineen alkuperä joko sertifikaatilla tai omilla alkuperän varmennusmenetelmillä. Mikäli raaka-aine tulee ei-sertifioiduista lähteistä, tarkastelussa tulee kiinnittää huomiota toiminnanharjoittajan omien raaka-aineen alkuperän varmennusmenetelmien laatuun. Näitä ovat mm. raaka-aineiden toimittajien arviointiin ja valintaan liittyvät menettelyt sekä toimittajien oma auditointi.

Kuva 4 Erilaiset raaka-aineluokitukset ja tarkastukset

3.5 Kasvihuonekaasupäästövähennämisen laskennan tarkastaminen

Kestävyysjärjestelmän hyväksymisen yhteydessä on lyöty lukkoon käytettävät laskentamenetelmät. Jatkossa todentaja tarkastaa muutoshakemuksien yhteydessä mahdollisesti muuttuneet laskentamenetelmät ja niiden vaikutukset laskennan lopputulokseen. Muutoin itse laskentamenetelmiä ei tarvitse tarkastaa uudelleen. Jatkossa keskitytään hyväksytyyn laskentamenetelmän noudattamisen tarkastamiseen. Jos noudattamisen tarkastamisen yhteydessä huomataan, että toiminnanharjoittajan kasvihuonekaasupäästövähennämisen laskenta ei vastaa kuvausta, tulee siitä merkitä poikkeama. Todentajan tulee olla tietoinen voimassa olevista kasvihuonekaasupäästövähennämisen vaatimuksista, Kuva

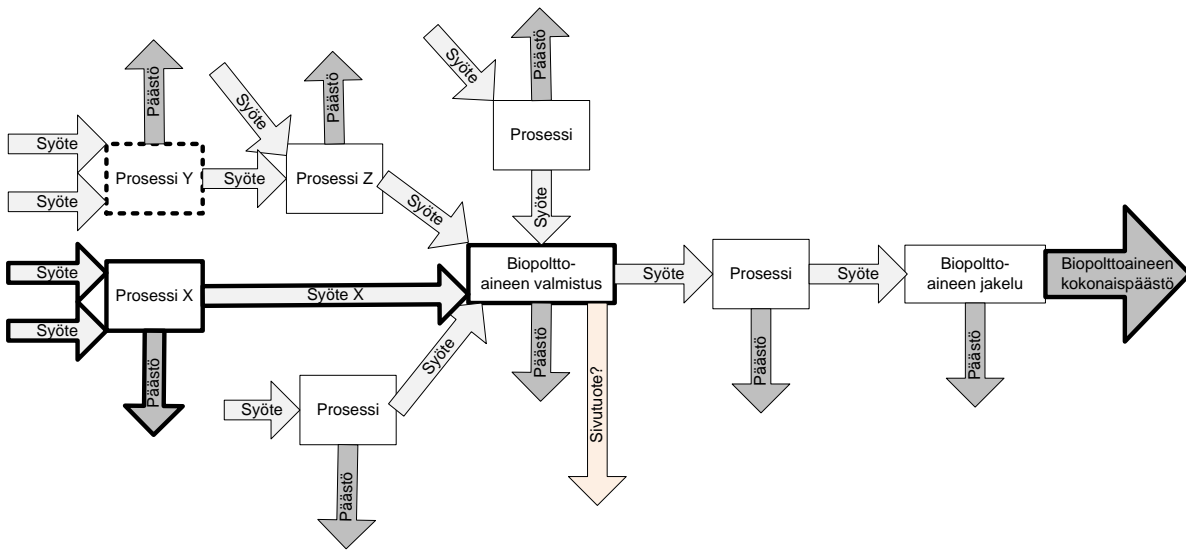
5 ILUC-direktiivin aiheuttamien lakimuutosten jälkeen voimassa olevat KHK-päästövähennemävaatimukset.

KHK- päästövähennemävaatimus 50 %	KHK- päästövähennemävaatimus 60 %
<ul style="list-style-type: none">• Laitos ollut toiminnassa 5.10.2015	<ul style="list-style-type: none">• Laitos aloittanut toimintansa 5.10.2015 jälkeen

Kuva 5 ILUC-direktiivin aiheuttamien lakimuutosten jälkeen voimassa olevat KHK-päästövähennemävaatimukset

Lopputuotteen elinkaaren aikaisten päästöjen vaatimustenmukaisuutta voidaan tarkastaa ensisijaisesti tasealue kerrallaan ja toisaalta taseiden välisiä ainevirtoja seuraamalla. Todentaja joutuu arvioimaan sen, mihin prosessimoduuleihin se panos-tuotos-tyyppiset tarkastuksensa kohdentaa ja kuinka monta tällaista moduulia kulloinkin tarkastetaan.

Kuvassa 6 on esitetty esimerkki biopolttoaineen valmistusketjusta hyvin yleisellä tasolla. Biopolttoaineen kasvihuonekaasupäästövähennemän laskennan tarkastaminen tulee toteuttaa moduulikohtaisesti, mikäli tarkastetaan ketjun todellisia päästöjä. Moduuleita ovat tuotantoketjuun liittyvät eri prosessit. Todentajan tulee kohdistaa määrällisesti enemmän tarkastuksia niihin moduuleihin, jotka aiheuttavat merkittävimmät päästöt.

Biopolttoaineen raaka-aineiden valmistus	Biopolttoaineen prosessointi	Biopolttoaineen kuljetus ja jakelu
--	------------------------------	------------------------------------

Kuva 6 Yksinkertaistettu hahmotelma biopolttoaineen tuotantoketjusta

Kestävyyslain 20 §:n tarkastusten kohteena päästövähennämäkriteerin täyttymisen osalta ovat erityisesti määrätiedot, mikäli laskenta perustuu osin tai kokonaan oletuspäästökertoimiin tuotantopanosten osalta. On tärkeää tiedostaa, että elinkaariset päästökertoimet kuitenkin riippuvat ketjussa aiempien prosessien määrätiedoista. Mikäli Energiavirasto on hyväksynyt oletusarvojen käytön kestävyysjärjestelmässä, riittää että todentaja tarkastaa näiden kertoimien hyväksymispäätöstä vastaavan käytön laskennassa.

Taulukkoon 1 on koottu todentajien tarkastuksia varten niitä tekijöitä, joihin kasvihuonekaasupäästövähennämisen laskennan todentamisessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota. On tärkeää tiedostaa, että laskennan tulos määräytyy erityisesti tehdyn järjestelmärajauksen sekä käytettyjen allokatioperiaatteiden perusteella.

Taulukko 1 Kasvihuonekaasupäästövähennämisen laskennassa tarkastettavia asioita

Laskennan osio	Tarkistettavat tekijät	Tarkistustapa
Järjestelmärajaus	<ul style="list-style-type: none"> - Onko khk-laskennassa noudatettu kestävyysjärjestelmän hyväksymisessä määriteltyä järjestelmärajausta? - Jos laskennasta on jätetty tai rajattu pois jokin tekijä vedoten esim. tekijän merkityksettömyyteen, miten tämä merkityksettömyys on osoitettu? 	<ul style="list-style-type: none"> - Laskennan systeemirajauksen tarkastaminen hyväksymispäätöksen asiakirjojen ja todellisuuden välillä - ”Merkityksettömien” kemikaalien ostomäärät ja lähtötiedot (kirjeenvaihto) - Jos järjestelmärajausta ei ole kestävyysjärjestelmässä määritelty käytäntöä vastaavalla tavalla kyseessä on poikkeama

	<ul style="list-style-type: none">- Onko mahdollinen rajaus tehty hyväksymispäätöksen mukaisesti?	
Päästöjen allokointi	<ul style="list-style-type: none">- Onko päästöt allokoitu kestävyysjärjestelmässä esitetyllä ja hyväksytyllä tavalla?- Jos päästöjä on allokoitu sivutuotteelle, onko kyseessä todellinen sivutuote (ei jäte/tähde)?	<ul style="list-style-type: none">- Allokaatioperiaatteiden tarkastaminen laskennan osalta- Tuotevirtojen tarkastaminen
Merkittävimmät päästöt aiheuttavat tekijät elinkaaren aikana	<ul style="list-style-type: none">- Tarkistuksen tulee kattaa laskennassa esille nousseet merkittävimmät päästölähteet (prosessit) ja niiden päästöt aiheuttavat lähdevirrat.	<ul style="list-style-type: none">- Laskennassa käytettyjen tietojen tarkastaminen
Laskennassa käytetyt tiedot ja arvot	<ul style="list-style-type: none">- Onko laskennassa käytetyt arvot ja niitä koskeviin tietoihin liittyvät menetelmät kuvattu kestävyysjärjestelmässä?- Ovatko ne julkisesti saatavilla ja dokumentoitu?- Onko laskennassa käytetyt yksiköt ja yksikkömuunnokset tehty oikein? <p>Oletusarvot</p> <ul style="list-style-type: none">- Onko laskennassa käytetyt oletusarvot ja niiden lähteet esitetty selkeästi ja dokumentoitu kattavasti?- Onko oletusarvot määritelty kestävyysjärjestelmän hyväksynnän yhteydessä kiinnitetyllä tavalla ja ovatko ne hyväksyttävistä tietolähteistä?- Mikäli laskennassa ei ole käytetty todellisia arvoja, esim. kuljetusetäisyyksissä, tulee arvojen todenmukaisuuteen kiinnittää huomiota. Vastaavatko ilmoitetut ja	<ul style="list-style-type: none">- Laskennan arvojen, menetelmien ja yksikkömuunnosten tarkastaminen- Pistokoetyypiset tarkistukset sen varmistamiseksi, että oletusarvo löytyy mainitusta lähteestä ja on otettu sieltä oikein- Prosessin toiminnan tarkastaminen todellisuudessa, esim. automaatio-, punnitus-, toiminnanohjaus- tai laskutusjärjestelmien ja mittausjärjestelmien tietojen avulla tai hyödyntämällä tietoja käyttö- ja tuotantomääristä, energian ja muiden syötteiden kulutuksesta tai niiden toteutuneista suhteista.

	<p>perustellut keskiarvot todellisuutta?</p> <p>Todelliset prosessitiedot</p> <ul style="list-style-type: none">- Todelliset prosessien toimintaa vastaavat tiedot on määritetty, mitattu ja kerätty kestävyysjärjestelmän mukaisella tavalla ja vastaavat prosessin todellista toimintaa (esim. prosessienergian ja muiden syötteiden kulutetut määrät varastokorjauksineen jne.)- Tarkistuksen tulee kattaa laskennassa esille nousseet merkittävimmät päästölähteet (prosessit) ja niiden päästöt aiheuttavat lähdevirrat.	
Biopolttoaineen valmistuksessa käytetyn sähkön ja lämmön päästöt	<ul style="list-style-type: none">- Noudatetaanko prosessin energian kulutuksen laskennassa kestävyysjärjestelmässä sovittuja periaatteita?- Miten prosessilämmön ja sähkön päästöt on määritelty (onko esim. lämmölle käytetty todellisia tietoja silloin kun ne ovat saatavilla?)- Sähkön päästökertoimen tarkistus ja vertaaminen Energiaviraston kotisivuilta saatavaan lukuun Suomen keskiarvopäästölle.	<ul style="list-style-type: none">- Laskennan tarkastaminen käytetyn energian osalta hyväksytyihin oletusarvoihin tai kulutusmittausten määrätietoihin ja todellisuudessa käytettyihin polttoaineisiin perustuen.- Onko laskennassa käytetty sovittuja päästökertoimia?- Jos on laskettu todellinen päästö, vastaavatko tuotantotiedot laskentaa?
Ylijäämänsähkön avulla saatava päästövähennys	<ul style="list-style-type: none">- Onko päästövähennystä sallittua soveltaa ja onko se laskettu kestävyysjärjestelmässä esitetyllä tavalla?	Sähkön tuotantomäärien mittaustietojen tarkastaminen tarkasteltavalta ajanjaksolta
Kuljetukset ja varastoinnit	<ul style="list-style-type: none">- Noudatetaanko kuljetuksen päästöjen laskennassa kestävyysjärjestelmässä	Kuljetusmääriin liittyvien dokumenttien tarkistaminen:

	<p>sovittuja periaatteita? Todentajan tulee kiinnittää huomiota päätöksessä mahdollisesti annettuihin määräyksiin.</p> <ul style="list-style-type: none">- Vastaavatko kuljetusmatkat kestävyysjärjestelmässä ilmoitettuja matkoja? (Tai ovatko kuljetusmatkat saatavissa, jos niitä ei ole määritelty kestävyysjärjestelmässä)- Onko varastointiaikoja ja määriä dokumentoitu? (onko tätä asiaa määritelty kestävyysjärjestelmässä?)- Jos ei ole käytetty todellisia kuljetusmatkoja, asia on täytynyt perustella hyväksymisvaiheessa. Näiden perustelujen tarkastaminen ja vertaaminen todellisiin kuljetusmatkoihin ja niiden päästöihin. Esitetty menetelmä ei saa poiketa todellisista päästöistä merkittävästi.	<ul style="list-style-type: none">- kuljetusmatkat, kuorma tai siirtoasiakirjat, käytetyt oletuspäästökertoimet, ajopöytäkirjat- ainevirtojen oikea luokitus punnitusten yhteydessä- ajoneuvovaakojen tiedot- varastotasojen tarkastukset paikan päällä ja terminaaleissa- Huom. jäte- ja tähderaaka-aineilla tulee huomioida kuljetuksen päästöt keräilypisteestä eteenpäin
Fossiilinen vertailuarvo	<ul style="list-style-type: none">- Onko käytetty kestävyysjärjestelmän ja RES-direktiivin mukaista vertailuarvoa?	<ul style="list-style-type: none">- Laskennassa käytetyn vertailuarvon tarkistus
RES-direktiivin oletusarvon käyttö päästövähennyksen todentamiseen (liitteen 5 oletusarvot biopolttoaineille tai tuotantoketjun vaiheille)	<ul style="list-style-type: none">- Pitääkö kestävyysjärjestelmässä annettu määritelmä oletusarvon sopivuudesta paikkansa?	<ul style="list-style-type: none">- Tarkastettava, että raaka-aine ja tuotantoteknologia vastaavat kestävyysjärjestelmässä ja RES-direktiivin oletusarvossa määriteltyä

Koska kaikissa tiedonkeruun, prosessoinnin ja raportoinnin vaiheissa voi tapahtua virheitä, puutteita ja väärinymmärryksiä tulee todentajan kohdentaa satunnaisia tarkastuksia hyvin erilaisiin kohteisiin riskien minimoimiseksi ja poikkeamien esiintymistodennäköisyyksien arvioimiseksi (poikkeuksien yleisyys ja vakavuus) mm. monipuolisia tietopyyntöjä ja henkilökunnan haastatteluja hyödyntäen.

3.6 Johtamisjärjestelmään liittyvät tarkastukset

Todentajan tulee tarkastaa myös toiminnanharjoittajan johtamisjärjestelmät kestävyyskriteeritoimintaan liittyviltä osin. Tässäkin sovellettuja menetelmiä tulee verrata hyväksytyihin. Jos eroavaisuuksia ilmenee, tulee ne kirjata poikkeamiksi.

Kestävyysjärjestelmän hallinnon ja johtamisen todentamisen tulee kohdistua vähintään seuraaviin aihepiireihin:

- sitoutuminen alkuperäketjun hallintamenetelmiin
- vastuiden jaon selkeys (valtuudet, kestävyystodistusten allekirjoittaja)
- menettelyiden dokumentaatiot
 - prosessien kuvaukset vaikuttavilta osin
 - järjestelmän organisointi, vastuut ja velvoitteet sekä valtaoikeudet liittyen kestävyysjärjestelmään
- asiakirjojen arkistointi
 - toimittajien asiakirjat
 - kestävyystodistukset, raaka-aine- ja biopolttoaine-erien tiedot
 - muu tarvittava informaatio
 - sisäisten auditointien asiakirjat
 - poikkeamat
 - tiedot korjaavista toimenpiteistä

Muuta mahdollisesti huomioon otettavaa:

- vaatimusasiakirjat ja päivitykset, sopimukset
- tietojärjestelmien varmuuskopiointi ja suojaukset
- muutosten jäljitettävyys ja versiohallinta

Toiminnanharjoittaja voi liittää kestävyysjärjestelmänsä osaksi laatu- tai ympäristöjärjestelmää, mutta tämä ei ole vaatimus.

4. Energiavirastolle toimitettava tarkastuskertomus

Todentajan on laadittava suorittamastaan kestävyysjärjestelmän noudattamisen tarkastamisesta kestävyyslain 21 §:n mukainen päivätty ja allekirjoitettu tarkastuskertomus. Käytettävän tarkastuskertomuksen lomakepohja löytyy Energiaviraston kotisivuilta⁴. Tarkastuskertomus tulee täyttää vaadittujen kohtien osalta huolellisesti, jotta Energiavirasto saa tarvittavat tiedot sekä todentajan suorittamasta tarkastuksesta sekä sen laajuudesta ja havainnoista, että tarkastuksen kohteena olleesta kestävyysjärjestelmästä ja sen toiminnasta.

Tarkastuskertomuksessa tulee yksilöidä tarkastuksen kohteena ollut kestävyysjärjestelmä, päävastuullinen todentaja ja katselmoinnin suorittaja, sekä kuvata tarkastuksen kulku seuraavien kohtien mukaisesti:

- Todentajan yleiskuva kestävyysjärjestelmän noudattamisesta
- Johtamisjärjestelmä ja dokumentointi
- Ainetase ja alkuperäkkriteerit
- Kasvihuonekaasupäästövähennemän laskenta

Lisäksi tarkastuskertomuksessa kuvataan tarkastuksessa ilmenneet havainnot poikkeamista, kehittämistarpeista ja muista mahdollisista seikoista, joilla voi olla merkitystä arvioitaessa kestävyysjärjestelmän noudattamista hyväksymispäätöksen mukaisesti.

Tarkastuskertomukseen tulee sisältyä todentajan varmennus, joka koskee toiminnanharjoittajan kestävyysjärjestelmän noudattamista hyväksymispäätöksen mukaisesti. Tämän lisäksi tarkastuskertomukseen tulee liittää todentajan lausunto tarvittavista korjaavista toimenpiteistä.

Todentajan tulee huomioida, että mahdolliset poikkeamat eivät estä todentajaa varmentamasta kestävyysjärjestelmän noudattamista hyväksymispäätöksen mukaisesti, jos poikkeamat eivät ole kokonaisuuden kannalta merkittäviä ja toiminnanharjoittaja on korjannut ne asianmukaisella tavalla.

⁴ <http://www.energiavirasto.fi/ohjeet-ja-lomakkeet>